

Eeva Nykänen

23.9.2020

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan kuulemistilaisuus 25.9.2020

Asia: Hallituksen esitys 129/2020 vp eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinsäätelylain 5 §:n muuttamisesta

Lausunto hallituksen esityksestä asiakasmaksulain muuttamiseksi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi hallituksen esityksestä asiakasmaksulain muuttamiseksi.

THL katsoo, että asiakasmaksulakiin nyt esitettävät muutokset ovat sisällöltään pääosin oikeasuuntaisia ja pitää tärkeänä muutosten ripeää toteuttamista. Eri kuntien asiakasmaksukäytännöissä on nykyisin suurta vaihtelua, minkä vuoksi ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikastaan johtuen. Ehdotuksen mukainen sääntely selkeyttäisi asiakasmaksujen määräytymisen perusteita ja yhdenmukaistaisi alueellisia käytäntöjä, mikä edistäisi väestön yhdenvertaisuutta.

THL pitää hallituksen esitykseen sisältyviä linjauksia terveystieteiden maksuttomuuden laajentamisesta perusteltuina ja kannatettavina. THL:n esittää maksuttomuuden ulottamista hoitajakäyntien lisäksi myös täysi-ikäisten henkilöiden lääkärikäynteihin perusterveydenhuollossa. Tutkimustiedon valossa maksujen poisto ei todennäköisesti väestötasolla lisäisi merkittävästi perustason terveystieteiden kysyntää. Maksuttomuus kuitenkin varmistaisi, että maksut eivät nousisi minkään väestöryhmän kohdalla palvelun hankkimisen esteeksi. Lisäksi maksuttomuus edistäisi julkisten palvelujen käyttäjien ja työterveyshuollon palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuutta, sillä vastaavista työterveyshuollon palveluista ei peritä käyntimaksuja.

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset maksukaton laajentamisesta ovat THL:n näkemyksen mukaan niin ikään oikeasuuntaisia. Ne tuovat helpotusta erityisesti pienituloisten ja paljon sairastavien toimeentuloon. THL:n arvion mukaan se, että maksukatto ulotettaisiin esityksen mukaisesti myös toimeentulotuesta korvattuihin maksuihin, olisi omiaan selkeyttämään järjestelmää niin asiakkaan kuin palvelujen järjestäjän näkökulmasta.

THL kuitenkin ehdottaa sääntelyn muuttamista eduskuntakäsittelyn aikana siten, että lyhytaikaisen laitoshoidon maksuja ei voitaisi periä lainkaan maksukaton täyttymisen jälkeen tai vaihtoehtoisesti huojentamismaksu ulottuisi niihin. Myös palvelusetelillä maksettujen terveystieteiden omavastuuosuuksien ulottamista maksukaton alaan tulisi arvioida, jotta maksukatto ehkäisisi maksujen kasautumista mahdollisimman tehokkaasti.

23.9.2020

THL kannattaa esitysluonnokseen sisältyvää sääntelyä pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhoidon, pitkäaikaisen laitoshoidon ja pitkäaikaisen asumispalvelun sekä jatkuvasti ja säännöllisesti kotona annettavien palvelujen maksuista. Ehdotuksen mukainen sääntely parantaisi olennaisesti maksujen ennakoitavuutta ja edistäisi alueellista yhdenvertaisuutta.

THL pitää tärkeänä, että asiakasmaksulaissa korostetaan esitetyllä tavalla maksujen huoventamisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen ja korostetaan järjestäjän velvollisuutta huolehtia, että asiakas saa tiedon huoventamissääntelystä. THL kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon edellytysten vaarantuminen on varsin avoin ja tulkinnanvarainen kriteeri maksujen huoventamiselle tai niistä luopumiselle.

THL pitää lakiesityksen 13 §:n sääntelyä muulta kuin Suomessa asuvalta henkilöltä perittävästä asiakasmaksusta oikeasuuntaisena maksuttomaksi säädettävien palveluja osalta. THL pitää tärkeänä, että maksuttomuus ulotettaisiin myös äitiys- ja lastenneuvolapalveluihin ja alaikäisten perusterveydenhuollon hoitaja- ja lääkärikäynteihin.

THL korostaa, että asiakasmaksulakiin tehtävien muutosten vaikutuksia palvelujen kysyntään, kuntien toimintaan ja palvelujen myöntämistä koskeviin käytäntöihin sekä palvelujen käyttäjien asemaan tulee seurata tiiviisti. Näin muodostuvat havainnot tulee ottaa pohjaksi asiakasmaksuja koskevan sääntelyn uudistamiselle jatkossa.

THL näkee tarpeen asiakasmaksulainsäädännön nyt ehdotettua kokonaisvaltaisemmalle uudistamiselle. Tämä tarjoaisi mahdollisuuden arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujärjestelmää kokonaisvaltaisesti osana sosiaali- ja terveyspolitiikkaa ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaaliturvan uudistuksia. Osana kokonaisuudistusta tulisi toteuttaa toimenpiteitä, joilla voitaisiin välttää yksittäisille kotitalouksille aiheutuvia suuria maksurasitteita nykyistä tehokkaammin esimerkiksi eri maksukattoja yhdistämällä. Lisäksi velvollisuus seurata maksukattoa kerryttäviä maksuja tulisi osoittaa kunnalle asiakkaan itsensä sijasta. Maksukattoa kerryttävien maksujen seuranta voi olla kohtuuttoman raskas tehtävä etenkin sellaisille paljon erilaisia palveluja käyttäville henkilöille, joilla on erilaisia toimintakyvyn rajoitteita. Jatkovalmistelun yhteydessä myös esimerkiksi kotihoidon tukipalvelujen maksut tulisi määritellä täsmällisemmin laissa. Tällä hetkellä tukipalvelujen maksut vaihtelevat merkittävästi kunnasta toiseen ja maksujen eroja on vaikea selittää esimerkiksi eroilla tuotantokustannuksissa.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Anu Muuri